

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Exhortationes|| Ad|| Religiosos

Dirckinck, Johann

Coloniæ Agrippinæ, 1704

Reg. 46.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-51834](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-51834)

REGULA XLVI.
DE CURA MODERATA SANITATIS.
EXHORTATIO I.
IN EANDEM,

Nimiam sanitatis curam vitandam, moderatam verò adhibendam suadet.

T H E M A.

Ne solliciti sitis anima vestra, quid manducetis. Matth. 6. 27.

V E L

Ut nimia sollicitudo reprehensibilis est, ita moderata tuenda, ad divinum obsequium valetudinis, laude digna est. Reg. 46.

Amantissima æque ac providentissima Mater nostra Societas (aut alia religio quavis) haud absimilis esse videtur illi mulieri forti, de qua Salomon Proverb. 31. meminit. *Mulierem fortem quis inveniet? fortem, id est strenuam industriam, heroicam prudentiam, charitatem, atque omni virtute cumulata. Ubi verò inventa fuerit; quidnam illa? Quæsit lanam & linam, & operata est consilio manuum suarum. Lana, ex mente D. Augustini, significat temporalia; linum spiritualia: utraque in hac peregrinatione necessaria sunt; utraque, mulier hæc fortis comparare filiis suis studet, ac, Deo dante, præbet. Nam facta est quasi navis* institoris, de longè portans panem suum. Quemadmodum Mercatorum naves, in longinquis regionibus, frumenta, vestimenta, alimenta, aliæque merces advehunt: ita Societas annonam, cibum, potum, aliæque vitæ communi necessaria comparat & filiis suis, cum sufficienti distribuit. Ex quo oritur, ut neque ob famem, neque ob nuditatem, famelicis suorum metuat. *Non timebit Domus sua, à frigidibus nivis: omnes enim domestici sui, vestiti sunt duplicibus. Ita Societas non timeat Domum suam: duplices enim vestes domesticis suis præbet, exteriores & interiores, id est temporalia & spiritualia.*

Cum igitur hæc Mater nostra, tantæ curæ & sollicitudine nobis de omnibus provideat, tantamque sanitatis nostræ curam

curam gerat; duo inde inferemus, quæ in Regula præsentè exprimentur: primam est nobis nimiam valetudinis tunc sollicitudinem deponendam; alteram verò est; eam tamen non omnino negligendam; sed curam moderatam pro ea adhibendam esse: qua ditione hodiernâ elucidabimus.

I. Primò igitur, *Nimia sollicitudo in his, quæ ad corpus pertinent reprehensibilis est*: ait Regula; adeoque hæc Religiosis, in primis, Societatis nostræ, quam maxime est devitanda. Duplex autem nimia sollicitudo distingui potest; alia, quæ versetur circa substantiam & res sustentationi necessarias; alia circa modum seu qualitatem. Prior sollicitudo nimia est de victu amictu, aliisque vitæ sustentandæ necessariis: à qua Redemptor noster omnes ad eò fideles, ne dicam Religiosos, immunes esse iussit Matt. 6. 25. dicens: *Nolite solliciti esse anime vestra, quid manducetis, neque corpori vestro, quid induamini.* Atque ut id ipsum efficacius persuadeat, variis rationibus evincere ac stabilita nititur. Primam deducit, à minori ad minus; *Nōne anima est plus, quàm esca; & corpus plus, quàm vestimentum?* Tancquam si diceret: Deus, qui ex infinita bonitate & liberalitate sua vobis donat, quod longè plus est, milliesque præstantius; animam scilicet & corpus illi quod longè minus ac deterius est, scilicet victum & amictum vobis denegabit? Alteram desumit, à minori ad majus; *Respicite volutaria cæli quoniam non serunt, neque metunt; & Pater vester æstiva pascit illa: nōne vos manus pluris estis illis?* Si Pater cælestis, tantâ curâ, pascit aviculas, neque serentes, neque meten-

tes; & passerulos; tam vilis pretii, ut duo veneant alle uno, & quinque duobus: *Nōne duo passeret esse veneunt?* Matt. 10. 29. *Ec nōne quinque passeret veneunt dipondio?* Lucæ 12. 6. Id est duobus assibus: (seu ut in græco est, *assaris*, quod diminitivum est, & qui ut ait Euthymius, duos terunciolos, seu minimos obolos valent) si inquam passeret alit, ad eò exilis pretii; vos, amicos suos, vos fratres suos, vos filios Dei, & regni cælestis hæredes, pretio magno, id est Jesu sanguine redemptos, deleteret, ac fame perire sineret? Tertiam rationem, ab inutilitate hujusmodi sollicitudinis, mutatur; *Quis autem vestrum, ait, cogitans, potest adicere, ad staturam suam, cubitum unum?* q. d. Si frustanea est cogitatio, sollicitudo & labor, quo quis vellet, staturæ suæ, adicere cubitum unum; quò proceritate & longitudine cresceret; licet mille annis cogitaret, & cogitando discruciatet se illo, quod nunquam perficiet: quantò magis inanis est anxia sollicitudo, quâ quis vitam æscis anxie conservare, & prolongare sua præ industria, eaque nimia, ac iusto magis exquisitâ, molitur? Solius enim Dei est, uti corpus à se concessum novis incrementis augere, ut staturam justam attingat; ita multò magis illius est, vitam ac sanitatem, quam largitus est, conservare, & alimenta, cateraque necessaria præbere.

Nolite igitur nimia sollicitudine cruciari & queri, dicentes: *Quid manducabimus? Aut quid bibemus?* Hæc enim omnia gentes inquirunt. Hæc est sollicitudo Paganorum, Deum, divinamque providentiam ignosantium; non

non verò Christianorum. Fide prædicatorum, spemque suam in Deo collocantium. *Sicut enim Pater v. ster* (qui dicit omnia, *quia his omnibus indigetis*: id eo que providebit vobis, quia Pater est, idque facile potest, quia omnipotens, ut pote Pater celestis est. *Quare facta super Dominum curam tuam. Et ipse te enutriet.* Plal. 54. 23. Quod S. Franciscus viatici loco suis donabat. *Omniem sollicitudinem projicientes in eum, quoniam ipse est cura de vobis ac de vestra valetudine.* 1. Petri 5. Idem inculcat S. Paulus ad Philip. 4. *Nihil solliciti sitis pro victu, amictu, corpore & sanitate: vobis enim exigui sunt humeri & oculi providentiæ: Deus est Atlas, qui mundum universum humeris suis sultentat; Qui sexcenta hominum millia in deserto manna caelesti pavit; & vestes, calceosque annis quadraginta incorrupta servavit; ita ut cum pueris crescentibus etiam accrescerent.*

Altera sollicitudo circa victus & amictus qualitatem versatur; reperire enim est Religiosos nonnullos, qui pro ipsa substantia minimam gerant curam; hanc enim Præsidibus suis relinquunt; sed pro qualitate anxie laborent: solliciti quippe sunt pro veste bonâ, cibo delicato, vino optimo, cubiculo salubri, lecto molli, magnâque rerum aliarum commoditate. Idque (ut ajunt) pro tuenda sanitate. At respondetur à S. Ignatio: *Nimia sollicitudo reprehensibilis est.* Reperiuntur quandoque nonnulli, sive seniores sive juniores (quales, laus Deo, in hac Domo non reperimus) qui sub specie sanitatis, frena gulæ & sensualitati laxant; &

dum videri volunt curare valetudinem suam, curant circaliam. Tales enim licet viribus sint integris (neque enim de infirmis ac debilibus loquimur) nimiam sollicitudine laborant; & alii quidem salis, alii acetosis, alii dulcibus, alii pinguibus, alii leguminibus, alii fructibus, absque valetudinis detrimeto vesci se posse negant. Alii in suâmer phantasiâ morbos sibi fingunt & fabricant: jamque externis eâ de re consulunt; jam Medicorum libros evolvunt, & quid capiti, quid pectori, quid stomacho proficiat, obsitve, magno studio & curiositate indagant, ac sibi unde unde comparare satagunt, toti corporis curæ intenti, de animæ verò suæ sanitate parum admodum solliciti. Hujusmodi homines sensualitati magis, quam perfectioni dediti, ut scribit S. Bernardus Serm. 70. in Cant. ajunt: *Legumina ventosa sunt, asseus stomachum gravat, lac capiti non potum aqua non sustinet pedes, canes mutant melancholiam, choleram porri auferunt; pisces de stagno aut lussu aqua mea penitus complexionem non congruant.* Verum his enumeratis, denique S. Hieronymus Doctor reprehensionem promeritam subiungit: *Quale (inquit) est hoc, ut in rivis fluyis, agris, hortis, cellarum vix reperiri possit, quod comedas? Puta te, quæsi, Monachum esse, non Medicum, nec de complexionem judicandum, sed de Preseptione. Parce primùm quidem quieti tue: parce deinde labori ministranti; parce gratiam domus; parce Conscientiæ.*

At ingerit hic Tironum quospiam non tam morbum reformido, quam morbum ingravescentem, aut debilitatem gravem.

gravem, quâ Ordinis functionibus, laboribusque reddat inhabilis, atque è tirocinio dimittat & remittat in mundum. Hac cura & sollicitudo me tangit; hic metus & angor me premit. Verùm occurrit iustus S. Ignatius, asserens, moderatam valetudinis curam laudabilem & adhibendam esse; nimiam sollicitudinem reprehensibilem & fugiendam. Fidendum Deo. *Dominus regit me, inquit David; & nihil mihi deerit.* In Hebræo est: *Dominus pascit me; & in loco pascuæ ibi me collocavit.* Psalm. 22. Deus qui te è mundo maligno ad Religionem vocare dignatus est, gratiam quoque sibi serviendi tribuet; nec solum ex arbore, nec pilus decidit ex capite; absque Nominis supremi voluntate: ergo à fortiori, neque morbus, neque morbi incrementum vel minimum, absque ejus voluntate atque annutu tibi evenire valebit. Illi ergo, ceu optimo, benevolentissimoque Patri totum te committe, ac resigna penitus; oraque fidelem, ut ejus voluntas sanctissima in te semper adimpleatur.

II. Alterum, à S. Fundatore in regula commendatum est *moderata cura tuenda ad divinum obsequium valetudinis & virium corporis*: eamque laude dignam asserit. Ratio est: quia tametsi morbus non minus Dei donum est, quam sanitas, ut Regulæ 70. insinuat; nihilo minus ad laborandum in vinea Domini necessaria est sanitas; magnum Dei donum, cui Plato in Legibus primum inter omnia bona naturalia locum tribuit; ex mente Aristotelis in Ethicis, omnium mundanorum bonorum fundamentum est sanitas: utpote sanè quâ,

nec libertate suâ, nec divitiis, nec dignitate suâ uti quis potest. Apud religiosos animarum zelatores multotum bonorum operum & laborum pro gloria Dei suscipiendorum basis est sanitas. Ideoq; hoc donum petit Ecclesia, in Oratione ad B. Virginem: *Concede nos famulos tuos perpetua mentis & corporis sanitate gaudere.*

Atque hæc est causa, cur S. Fundator bene sanos, ac robustos, laboribusque Societatis pares, in Societatem adlegi voluerit, debilibus exclusis. Hinc in Exam. c. 2. §. 5. Inter impedimenta admissionis prima statuit infirmitatem, quâ obscurari, vel parùm sanum judicium reddi solet. Et c. 3. §. 8. interrogatur Candidatus, num habuerit, vel habeat morbum aliquem occultum, aut manifestum. Et 1. P. Constit. c. 2. §. 11. Inter dona, quibus ornatos cupit S. Pater admittendos, numerat bonam valetudinem, & vires, quibus ferre queant nostri Instituti labores. Quemadmodum verò pro admittendorum sanitate sollicitus fuit; ita quoque pro conservandâ jam admissorum valetudine, qui in Tirocinio probantur, curam gessit. Unde 1. p. Const. c. 3. §. 15. ait: consideratione & providentiâ debitâ opus esse. Et 3. p. c. 1. §. 1. vult, ut sic in via Dei proficiant, spiritu & virtutibus, ut sanitatis & virium corporis, quæ ad laborandum, in vinea Domini necessariz sunt, ratio habeatur. Neque in Tirocinio duntaxat; verùm etiam à Votorum emissionem, curam singularem valetudinis suorum geri voluit: tum ut in valentibus sanitas conservaretur; tum ut infirmus restitueretur. Causam verò reddebat; quòd ægroti parùm pro

H h h h

pro

pro Deigloriâ laborare valeant, imò potius aliis quòque oneri sint; prosperâ autem gaudens valetudine, nunquam non quidpiam saltem præstare possit.

Hanc sanitatis suorum curam S. Ignatius semper quidem; sed modo singulari demonstravit Anno 1555. cum in Collegio Romano 150. imò 200. quandoque Personæ numerarentur, & nulli ferè reditus suppetent: nihil tamen illis Vir Sanctus & Caritate plenus unquam passus est deesse; sed eâ liberalitate providebat omnibus, quâ, licet arcas auro fartas possideret, majore non posset. Cùmque advertisset, præclaros Adolescentes nimio studio ante tempus confici: pro ipsorum recreatione villam in Urbe coëmit, ad thermas Antonini, non procul ab æde Sanctæ Balbinæ: cùm autem nonnulli inopiam prætenderent; & tempus vivendi, non ædificandi esse dicitarent; ipse tamen sententiam suam non immutavit; asserens: pluris sibi esse unius Fratris sanitatem; quam omne aurum, thesaurisque mundi universos. *Orlandinus L. 15 n. 6. Hist. Soc.* Verùm cùm ipse plus quam maternam valetudinis suorum curam gereret; ideo quenquam vel minimam pro necessariis curam suscipere, vel quidquam aliunde sibi conquirere, omnia verabat. Eiusdem quòque cum S. Ignatio mentis fuit S. Franciscus Xaverius; qui à Sancto Fundatore sibi in Indiam submittebat Viros flagitabat, virtute ac sanitate valentes, ad ferendos labores pro gloria Dei & salute Animarum. Ex quibus omnibus rectè colligimus, sanitatem in signe Dei donum esse, &

omnino necessarium ad labores magnos pro Dei gloria exantandos: adeoque eam non esse negligendam, aut destruendam, nec studio nimio, aliòve opere pessundandam; sed curâ moderatâ custodiendam ac conservandam.

Quòd si tamen anceps quis hæreat, num Superiori proponendum sit, necne, quod in cibo, potu, veste, habitatione, officio, occupatione & labore deficit; ad scrupulum, dubiumve abigendum, duo observanda suadet S. IGNATIUS. Primum est, ut orando Deum consulat; quod in minutis brevi suspirio peragi potest; in aliis verò cujusdam momenti ut loci variatione, cubiculi mutatione, cibi potusve extra-ordinarii petitione, præmissâ oratione fiat. Alterum est, ut re Superiori propolitâ, sive is annuat, sive abnuat, integre nos in voluntatem ac Providentiam divinam resignemus; quæ defectum nullo negotio supplebit, eumque in emolumentum nostrum spirituale convertet. Atque adeo nec per nos, nec per alios, res importune urgenda, ac perurgenda; sed Deo O.M. committenda; quamvis mentem suam Superiori clariùs exponere, aut si oblivioni traditum credatur, in memoriam ipsi revocare, fas sit.

Quapropter, Carissimi, viam medianam teneamus; duo extrema evitantes. Primum est, cùm Societas (aut Religio *quavis*) mater nostra, ad eò provida, ac pro nobis Filiis suis sollicita sit, ut sanitate ac sustentatione commodè gaudeamus: nostrum esse, concludamus, curam superfluum deponere, & sollicitudinem nimiam, sive quoad necessarium substantiam, sive qualitatem, proferbere; nec

nec morbum, qui non est, in phantasia nostra cudere; aut in his, illiusve alimentis, nimiam anxietate, aut scrupulositate nobis, aliisque molestiam creare. Dominus custodit nos, Dominus regit nos, & nihil nobis deerit, aut obtemperant declinare, quod incurreremus, si in sanitate tuenda, desides omnino atque in curios nos exhiberemus: sanitatem enim magnum Dei donum est, ad laborandum in vinea Domini, pro Dei gloria, omnino necessarium, quodque magni fecit S. Fundator noster. Quare utrumque extremum declinemus, mediâque viam teneamus, ut & sollicitudinem nimiam resecemus, & moderatam sanitatis curam nunquam non foveamus.

EXHORTATIO II.

IN EANDEM REGULAM,

Optimum sanitatis tuendæ medium esse probat temperantiam, & sobrietatem.

T H E M A.

In multis ovis erit infirmitas. Eccli. 37. 33.

VEL

Moderata cura tuendæ ad divinum obsequium valetudinis, laude digna, & ab omnibus adhibenda est. Reg. 46.

Sanitatem in homine religioso, magnum Dei donum esse, atque ad obeundos consuetos, pro gloria Dei & proximorum salute, labores unice necessarium; exhortatione proximè præcedente declaravimus: ex quo nunc inferimus, donum hoc, curâ solerti, conservandum esse. Quantum verò donum censendum sit sanitas, clarè indicat Siracides, dum illud divitiis, aliisque bonis naturalibus longè antepo-

nit. *Melior, inquit, est pauper sanus, & fortis viribus, quàm dives imbecillis.* c. 30. & ibid. v. 15 *Melius est corpus validum, quàm census immensus.* & v. 16. *Non est census, super censum salutis corporis.* Et rectè id verèque: quid enim juvant divitiæ, absque prospera valetudine? Croesum aliquem, morbo graviore pressum, in mollissima odorina culcitra repone, & in lectica argentea, præstantissimis Phrygiæ operis peripetasmatis operata; exquisitissima appone bellaria, nectar & ambrosiam propina; suavissimis Aulædorum melodiis ac symphoniis

H h h 2 aures

aures infirmi demulce; an non omnia ista amara accident, ægro, cuncta, præ doloris acerbitate, nauseanti & fastidienti? *Melius est corpus validum; quam census immensus;* & omnis generis cupidiarum acervus. Præbe ægro montes aureos, quid proderunt? Argæus mons Cappadociæ altissimus, Dardanus à pulia, Hemus Thessaliæ, Caphareus Euboicæ, Alburnus Lusitanicæ, Pyrenæus Hispanicæ & Gallicæ, montium maximi sunt; vertantur hi in aurum merum, in gemmas, & uniones; census sanè immensus hic erit; sed longè melior, majorque sanitas: *Non est census, super censum salutis corporis.* Cùm igitur tantum bonum sit sanitas, ut inter naturalia emineat, cur istud obsecro à mortalibus tam parvi penditur, tamque leviter prodigitur? Sanè Diogenes stomacha habebatur in eos, qui pro bona valetudine sacrificarent, & in ipso sacrificio, epulis immodicis se ingurgitantes, sanitatem læderent. Laërtius L. 6. Et S. Maximus serm. 27. citat Democritum dicentem: *Homines precantur à deo valetudinem, cujus tamen vim in semetipsis nesciunt: dum enim inordinate vivunt, suæ ipsi valetudinis sunt proditores.*

Quod ne nobis eveniat, abstinentiam, temperantiam, sobrietatem, ac diætam, præstantissimum sanitatis & longævitas medium esse, tum sacram literarum, SS. Patrum & expertissimorum Medicorum testimonio; tum ipsius rationis & experientiæ calculo comprobabimus.

I. Auspiciamur à testimonio codicis divini, omni exceptione majore; in quo Sapientissimus Siracides; Eccli. c. 37. 32. præclarissimum suggerit documentum:

*Noli, inquit, avidus esse in omni epulatione; & non te effundas super ovinem esam. An non curnam obsecro? causam mox subdit; 33. In multo enim esis erit infirmitas. Multi cibi, multi morbi; copiosa mensa, valetudo defectuosa; & perpetua saturitas, inconstans aut nulla sanitas. Invenere divites helleuones, splendide quotidie epulantes, & integra in eis reperies morborum agmina; quibus disstruuntur: jam enim catarhis & deflusionibus infestantur; jam cacexiâ, & dejectione stomachi vexantur; jam chagrâ & podagrâ, jam calculo & colicâ, jam alii morbis catervatim, conglobatimque ingruentibus obruuntur: Verum unde mala hæc omnia? Ecclesiasticus innuit: *In multis esis, (& in multis tymphosis) erit infirmitas.* Si ejusmodi lurcones, comedones atque bibones, majore essent abstinentiâ & sobrietate; meliores erentur valetudine. Unde ex aduerso ortum ducit cives, opifices, operarios, colonos, vix morbis impeti, raro Medicos consulere, ac pharmaca adhibere? Quia nimirum, multâ ciborum & ferculorum varietate non se farsciunt; sed cibi obviis, simplicibusque, pro exigentia necessitatis, corpus reficiunt: hinc est, quod sani ac vegeti assidue degant, morbisque immunes, ad longam letætam perveniant. *In multis esis non dicitur infirmitas & plethora; pharmacorum pharmacorum est, diæta & temperantia.**

Alterum testimonium suppeditat eodem Siracides l. c. 34. dum ait: *Propter crapulam multi perierunt: qui autem abstinentes est, adjiciet vitam.* O quot hominum millia in dies singulos mors abipit! qui si prandis parcioribus, moderatioribusque coenis contenti vixissent, se frequen-

I.
Tempe-
rantiam
matrem
sanitatis

frequentius esuriam nonnullam sustinuerunt; in annos plurimos pervixissent; verum quia gula & crapula dediti, nimio cibo, potuque naturam obruerunt; hinc vires attriverunt, sanitatem destruxerunt, morbos fatales accesserunt, & in ipsa mortis faucibus sese, ante tempus, precipitarunt. Verissimum enim est: *Propter crapulam multi perierunt.* Inest Germaniæ nostræ incolis, communiter natura fortis, solida corporum compages; sana, robustaque complexio; vicus si a pueris diæta assuescerent, ad ætatem grandævam pertingerent; quam Itali, aliarque nationes assequuntur; nunc vero ante tempus, vitæ stamen abruptum: *quæ obrem verò? In promptu causa est, major in his, præ illis est temperantia; licet clima, & cæli, solique temperies non parùm adjuvet: potissima tamen ratio, in intemperantiam rehendenda est; dum illi largiore & copiosiore cibo potuque, verificant illud: Propter crapulam multi perierunt: qui autem abstinens est, adjiciet vitam.* Hinc est illud Italorum adagium longè verissimum: *Multum volens comedere, parum comedit.* Hæc enim ratione, vitam protrahet, & sæpius ac diutius parum comedendo, comedit multum.

Tertium testimonium idem præbet Ecclesiasticus c. 31. 23. dum triplicem belluonum insatiabilium poenam recenset; dicens: *Vigilia, cholera & tortura vitæ infructu.* Prima poena vitæ infructu, qui est quasi sine frumine, seu sapore, seu illa parte gutturis quæ saporem sentit, & frumen dicitur; & morsellos seu boscos integros, instar corvi aut lupi degorrens, sine sapore est; vel sine freno, aut fronte, & cum frenis: prima, in-

quam ejus poena est *vigilia*: onus enim cibi potuque, quo prægravatur, cum dormire ac quiescere non sinit, dum vapores & fumi indigesti, ex eo, continuè ascendentes, & cerebrum ferientes, ejus soporacionem impediunt. Secunda poena est *cholera*: mellea enim ac saccharæa tragemata, dulciâque ciborum condimenta & embammata, in bilem & fel vertuntur, ut docent Medici; tum quia ciborum, vinorumque copia calorem accendit & sanguinem; qui succensus, cibum quoque accendit & in choleram convertit: cholera namque est sanguinis & chili inflammatio; quæ acris est, pungit, cruciat, vellicat, accendit, ac febres ardentes generat. 3. Tertia poena est *tortura*, sive tormina, putà, ventris distensionem, flatum, & phlegmata: in hæc enim cibus indigestus convertitur, eò quòd calor naturalis ad tantam cibi potuque copiam consciendam, & concoquendam haud sufficiat: inde *tortura*, althmata, catarrhi, colica & morborum, malorumque ilias.

His igitur verbi divini testimonis convicti, diætam temperantiâque, sanitatis matrem & nutricem esse agnoscamus; & si sanam vitam, longævamque desideremus, & vigiliam, choleram, torturam, ac morbos evitare optemus, illam diligamus, & gulæ frenum constanter incipiamus: *Pone gulæ metas, ut sit tibi longior ætas; & sanior.*

II. A verbi divini oraculis ad Sanctorum Patrum & Ecclesiæ Doctorum testimonia progredimur, qui uno ore & calamo, abstinentiam, temperantiam, sobrietatem ac jejunium sanitatis matrem, gulam verò & intemperantiam, omnium morborum scaturiginem indi-

Hhhh 3 gitant.

II.
Testimo-
nia SS.
Patrum.

gitant. Agmen hos inter ducat S. Hieronymus, qui in Epistolis suis disertè asserit: *Mater sanitatis est abstinentia, mater aegritudinis voluptas.* S. Petrus Chryso-
 logus Hieronymo ad stipulatur, dum ferm. 41. ait: *Prima homini medicina est abstinentia.* Cum utroque consentit S. Joannes Chrysothomus: *Venter crassus,* inquit, *mentem subtilem non parit: multa vorare, ad pardalim, ursum & leonem pertinet.* Deinde morborum copiam recenset: *Pedum dolores, & capitū gravitates, & oculorum bobetudines, & manuum aegritudines, & tremores, & resolutiones, & aurigo, & febres longe, ac harentes ex voracitate & repletionē produci solent.* Nec dissentit S. Basilius Reg. 19. fol. *Sumendum,* inquit, *quod cuiusque necessitas requirit; nam immodicè ventrem distendere; & immoderatè se epulā onerare, praterquam quoddam detestabilis atque execratione digna res est, eum Dominus dixerit: Va qui saturati estis nunc corpus etiam ipsum, ineptum prorsus reddat ad labores & proclive ad somnos, & morbis magis expositum facit & periculum.* Prædictis Patribus universis adhæret Patrum reliquorum Senatus, unanimi voce, abstinentiam ac sobrietatem prosperæ valetudinis radicem, intemperantiam verò & ebrietatem, morborum fontem ac sentinam esse, profitentium. quorū autoritas id ipsum meritò nobis persuadeat, & ad amplectendū inducat.

III.
 Testimo-
 nia Medico-
 rum,

III. Sanctorum Patrum sententiis, subscribunt celeberrima Medicorum tã veterum, quàm recentiorum lumina. Hippocrates, Galenus, Avicenna, aliiq; innumeri, qui uno ore fatentur, sanitatis matrem esse abstinentiam, & omnium pharmacorum pharmacum esse temperantiam. Ratio à priori est; quia absti-

nentia tollit cruditatem, quæ morborum omnium est semina-rium. Unde Galenus L. de cibis boni & mali succi, disertè asserit: *Nemo morbo corrumpitur, qui accurate cavet, ne in cruditate incidat.* Hoc autem temperantiâ & abstinentiâ obtinetur, pro cuius praxi, quæternæ servavit documenta, nempe ut exactè quantitas, qualitas, tempus & modus observetur.

1. *Quantitate* peccatur, cum plus alimenti ingeritur, quàm fames cupiat, quàm valetudo poscat, quàm stomachus commodè digerat: quo stomachus oratur, calor fatigatur, succus digestivus obruitur; unde oritur cruditas, omnium morborum seminarium. 2. *Qualitate* offenditur, dum cibi naturâ suâ vitiosus, pingues, præsalis, maligni, crassi, pingues, quo duri, & nimium aut calefacientes, aut refrigerantes in ventriculum dejectantur, ut sunt pepones, fungi, cucumers aliâque gulæ irritamenta, non raro inter se pugnantia: & hinc rursum mala digestio, & cruditas morborum omnium seminarium. 3. *Tempore* delinquitur, cum inter prandium & cenam, iusta temporis distantia non intercedit; & cibus, priore nondum concocto, corpori ingeritur: atque ita cibi semiconcocti & recentis in stomacho sic commixtio, & inæqualis digestio: unde rursum oritur cruditas, omnium morborum seminarium. 4. *Modo* impingitur, dum cibum malè mandimus, & dentibus non bene commolimus. Hebdomade quavis non pauca hominum millia mortem immaturam oppertunt, qui ad plures annos vitam produxissent, sanitatēque conservassent, si minus properè & avidè cibum sumplissent; si nunquam (ut cum Plauto loquamur) tubercinati fuissent.

At

At quia id plerumque haud observant; vix quidquam mandunt, avariter ingerunt, celeriter vorant, instar canis aut corvi bolos integros deglutunt; inderuritus cruditas nascitur, morborum omnium seminatium, & morbi, quibus mors sola mederi queat, nisi ante medeatur abstinentia.

Quare, manifestè cernimus, Charissimi, omnibus cruditatibus & quod inde sequitur, morbis, antidotum præsentissimum præbere abstinentiam & temperantiam, quâ neglectâ morbos propullulare necesse est; ne id accidat, quantam, qualitatem, tempus & modum exactè observemus. Medicorum enim præscriptio est: *Digestio prima fiat in ore. Exquirite cibum commolere*, ait Cardanus L. 4. de tuenda valetud. *ad vitam longitudo plurimum confert, cibus non bene mansuetus, cruditates, imbecillitates stomachi, obstruiones renum lapides parit.*

IV. A Medicorum aphorismis, ad rationem ipsam dilabimur, testimoniumque eius veritati præbendum, requirimus. Testator autem ipsa abstinentiam sanæ, gulam adversæ valetudinis originem esse; illudque hoc argumento comprobatur ac stabilit. Omne agens agendo paritur: cernere id est ad oculum, in lima quæ agit in ferrum, & particulas compulvres, Fabro ductus reciprocante, abradit, abradendoque paulatim ferro multum admittit; at non absque lima agentis detrimento, quæ & sui aliquid amittit, atque ita demum agendo atteritur, ut amplius agere aut limare nequeat. Pari ratione cibus in stomachum delat, hunc calor & succus, (ut Medici loquuntur) digestivus, excipit, subi-

git, coquit; verum quoties id fit, utraque illa naturalis facultas sui aliquid perdit: quod si autem cibus ipse durior, crassior, copiosior, aut malè digestionis sit, stomachus supra modum patitur: nam calor naturalis, veluti inter ligna humentia ac viridia, suffocatur, digestivus etiam succus succumbit, ceptumque laborem absolvere nequit. Atque hinc cruditas provenit, ex cruditate variorum morborum series, ut catarrhi, tussis, febres, colica, vertigines, tremores, capitis dolores, & omne morbi genus: atque ita tandem stomachus atteritur, ut vix ovum forbile digerere valeat. Quisquis igitur vires suas non vult atteri, quisquis morbos in corpore suo non vult generari, moderatam dietam diligat.

V. Ipsa denique experientia suffragatur prædictis, & omnia recensita, testimonio suo corroborat, ad oculum demonstrans, temperantiæ & frugalitatis amatores vitam sanam, longævamque percurrisse. Esecur enim primæ vi homines, Adam, Enos, Malaleel, Henoch, Mathusalem, ultra nongentos annos, vitæ suæ stadium protraxerunt? Nisi quia carne & vino abstinentes, ac folis leguminibus & terræ fructibus vescentes, admirandam dietam observarunt. nam *qui abstinet est, adjiciet vitam.* Eccli. 37. Cur S. Joannes Evangelista ad annum centesimum, S. Simeon Hierosolymitanus Episcopus ad annum viciesimum supra centesimum; S. Dionysius ad annum centesimum primum, S. Jacobus minor ad annum ætatis sextum supra nonagesimum pervenit? Nisi admirandâ dietâ, jejuniis & abstinentiâ? *Qui abstinet*

V.
Experientia.

stinens est, adjiciet vitam. Quâ viâ S. Simon Scylites aetatem ad annum centesimum decimum; S. Paulus prius Eremita ad annum centesimum decimum tertium; S. Arsenius & Romualdus ad annum centesimum viciesimum produxit, nisi diætâ, jejuniis & abstinentiâ? *Qui abstinet est, adjiciet vitam.* Quâ vivendi methodo ad similem ferè vitam metam pertigere, Sancti Hieronymus, Augustinus, Paphnutius, Macarius, Franciscus de Paula nonagesimo aetatis anno è vivis sublatis, nisi diætâ, jejuniis & abstinentiâ? Ipsi demum Medicorum Principes Hippocrates & Galenus, quâ arte ille annum centesimum quartum, hic verò centesimum viciesimum vivendo affecutus fuit? Num epulando, potitando, belluando; an potiùs abstinando, jejunando ac diætâ exactam observando? Sanè de Galeno constat eum nihil crudis, nihil fructuum, aut pomorum comedisse, ac de mensâ semper, non expletâ omnino fame, surrexisse; quod S. Hieronymus triduo jejuniis præferti Hippocrates quoque præceptionum suarum observantissimus, abstinentiâ & diætâ incredibili ad illud ævi pertigit. *Qui abstinet est, adjiciet vitam;* quam abdomini & gulæ addictus decurtabit; abstinentia enim sanitatis & longævitatis mater est, crapula verò ejusdem hostis & noverca.

Quocirca Dilectissimi, cum sanitas Religiosæ Societatis nobile sit cœlium, ingens thesaurus, ac magnum Dei donum; illam ope divinæ gratiæ, moderatâque curâ ac diligentia conservare studeamus; cum verò recta diætâ, abstinentia & temperantia, præstantis-

simam sanitatis tuendæ medium, & phar macum phar macorum existat; ut allegata Verbi Divini oracula SS. Patrum testimonia, Medicorum nobilissimorum Aphorismi & sensâ, atque ipsa ratio & experientia comprobant; Ne à vitæ religiosæ primordio, ab ipsius incipit principio, ad abstinentiam, temperantiam, diætâque exactam assoletamus; eandemque, tenore constanti, semper observemus; potissimum dum suo tempore, cum proximis aliquando conversandum erit; illi enim ad copiosum subinde cibum & potum invitabunt, & amicâ violentiâ quodammodo cogent; sed nulla vel invitatione, vel coactione, ad excessum nos seduciamus; blandietur voluptas, alliciet cibi potûsque suavitas; ferulorum varietas, sapor ac dulcedo orexin excitabit; verum nullâ delectatione, nullis gustibus illecebris, nos irretiri, & à temperantiae limite abduci permittamus. Quin potiùs id, quod Ezechieli c. 4. à Deo præscriptum est; *Cibus tuus, quo veseris, erit in pondere & mensura,* studiosè observemus: ita præmium in mensura & pondere correspondente, reportabimus: ita sanitatem tuebimur, morbos evadimus, vitæ annos complures adjiciemus, tempûsque nostrum, tempus meriti, tempus gratiæ, tempus bonorum operum, & laborum pro gloria Dei: a-
nimarum salute ac beata æternitate, feliciter, utiliterque proelabimur.

* *

REGULA